

POLITIKK

Rettferdig tidlig ultralyd?

I dag kan de som ikke har en medisinsk grunn til å få utført ultralyd tidlig i svangerskapet, kjøpe denne tjenesten privat. Det koster ca. 1000 kr. I debatten om innføring av rutinemessig tidlig ultralyd, brukes argumentet om at det er urettferdig at tidlig ultralyd er mest tilgjengelig for de velstående og i de store byene. Rettferdighet er et viktig prinsipp i medisinsk etikk og i norsk helse-tjeneste. Staten skal sørge for at alle får like god behandling, lindring og forebygging av sykdom, uavhengig av blant annet betalingssevne og bosted.

Men argumentet om rettferdighet er ikke gyldig i debatten om tidlig ultralyd. Hvorfor ikke? Det skyldes at det ikke finnes dokumentasjon for at rutinemessig tidlig ultralyd gir helsegevinst for mor eller barn. Rutinemessig tidlig ultralyd stiller derfor i samme kategori som private tilbud om

ikke-dokumenterte «helsesjekker» av friske voksne med god råd. At noen ønsker å kjøpe ulike tjenester som ikke har helseeffekt, må vi godta. Men det er ingen oppgave for staten å organisere eller finansiere dette. Dette gjelder særlig i en situasjon der helsetjenesten mangler ressurser og sliter med kapasiteten på viktige områder som kreftbehandling, psykiatri og rusbehandling. Er det rettferdig å nedprioritere syke mennesker for at friske gravide skal få et tilbud uten helsemessig gevinst? Det er antydning at tidlig ultralyd kan føre til redusert uro og bekymring i svangerskapet, men eneste sikre effekt vil være at man i større grad enn i dag påviser avvik fra det normale. Erfaringer fra andre land viser tydelig at foster med avvik vil bli valgt bort.

Fordi gravide norske kvinner over 38 år har et offentlig tilbud om fosterdiagnostikk med tanke

på Downs syndrom, blir det hevdet at det er urettferdig at yngre kvinner ikke får dette tilbudet. Rettferdighet innebærer imidlertid ikke at man skal gjøre det samme moralske feiltrinnet for hele befolkningen. Rettferdighet ville innebære at barn med utviklingsavvik ikke har større risiko for å bli valgt bort hos mødre med høy alder.

Internasjonalt er det en høy andel kvinner som ikke har tilgang til kvalifisert hjelp verken under svangerskapet eller ved fødsel. Denne urettferdige fordelingen av tilgang på helsehjelp fører til høy svangerskapsrelatert dødelighet og sykkelighet i fattige land. I Norge har vi derimot allerede en av verdens beste svangerskapsomsorger og minimal svangerskapsrelatert sykkelighet og dødelighet.

Å innføre rutinemessig tidlig ultralyd gir ikke noen helsegevinst, men vil kreve ressurser. Derfor vil det ikke være rettferdig – verken overfor gruppene av syke i Norge som trenger helseressursene eller overfor de mange i verden som ikke har tilgang på svangerskapsomsorg eller fødselshjelp. En rettferdig bruk av ressurser ville innebære å bruke ressurser på å redusere belastningen for dem som får barn med særskilte behov og å arbeide for at alle gravide får en like god svangerskapsomsorg som det vi i dag har i Norge.

Olav Magnus S. Fredheim
Styreleder, Norges kristelige
legeforening

Ingrid M. Hardang
Etikkutvalget, Norges kristelige
legeforening

Ultralyd: Det finnes ikke dokumentasjon for at rutinemessig tidlig ultralyd gir helsegevinst for mor eller barn. FOTO: SCANPIX

POLITIKK

Den hellige juledrinken

Bruk av alkohol koster det norske arbeidsliv 11,4 milliarder årlig. Dette er en sak det er viktig for så vel arbeidsgivere som fagforeningene å ta tak i. I boka «Manda morra rus,» skrevet av fem ansatte ved AKAN kompetansesenter, skriver Kristin Buvik blant annet dette: «Arbeidsmiljøforskning viser at bedrifter er mindre utsatt for konflikter og arbeidsmiljøproblemer hvis miljøet på jobben er preget av tydelige og trygge ledere og medarbeidere der en kjenner hverandre. Det er et lederansvar å se og gjøre noe med uheldige forhold i arbeidsmiljøet. Lederen som ikke griper inn er med på å akseptere en negativ utvikling som kan få store konsekvenser både for den det gjelder og bedriften som helhet.»

Det er et stort moralsk problem det som skjer nå før jul med alle

JULEBORD

«Det er moralsk forkastelig og etisk uforvarlig at bedrifter lar alkoholen flyte.»

julebordene bedriftene arrangerer. Er det slik at individuell frihet skal føre til kollegers fall fordi alkoholen flyter blant «måteholdsbrukerne» på julebordene? Vil vi ta innover oss at vårt eksempel enten kan lede en med russkader ut i ukers med drikking eller at vi med vårt eksempel faktisk kan hindre uker med rus fordi en var solidarisk og valgte et alkoholfritt alternativ?

Det er moralsk forkastelig og etisk uforvarlig at bedrifter lar alkoholen flyte. For direktøren fører det kanskje i verste fall til at han våkner opp i bakfylla med sin sekretær mens kona venter med kjevla hjemme. Verre er det for den med et alkoholproblem som ledes rett ut i elendigheten.

Et julebord skal være trivelig og inkluderende for alle. Ledere, arbeidsgivere og ansatte bør i god tid drøfte og tenkje gjennom om hva et julebord i bedriften faktisk er, og om det gjenspeiler bedriftens ytre. Et julebord preget av overstadig rus viser en bedrift med dårlige moralske og etiske holdninger. En arbeidsgiver som moraliserer overfor en arbeidstaker som har ramlet ut på ukers

rus etter fall på et julebord, viser forkastelig oppførsel. Det er ikke arbeidstakeren som faller ut i rus i uker som er problemet.

Hvor mange ledere og arbeidsgivere vet at dersom vi fordobler totalforbruket av alkohol, så fordobles antall storforbrukere av alkohol? Og at dette koster samfunnet 5 kroner ut for hver krone som kommer inn i statskassen. Hver tredje sykehusseng i Norge er belagt med personer der alkohol spiller en vesentlig rolle for diagnosen.

Det er faktisk ikke bare avholdsfolk som ikke liker julebordsfyll. De som liker et godt glass rødvin til god mat, sågar en akevitt til ribba eller en god øl til en fotballkamp kan droppe julebordet på grunn av fylla.

Vi bør alle tenke gjennom våre moralske valg nå ved juletid. La oss få en alkoholfri julefeiring i både bedrifter og i norske hjem. det er solidaritet mot flotte kolleger så vel som barn og unge som har krav på edru foreldre.

Arnstein Vada
Inndyr

JUBILEUM

«Polfesten»

I djup respekt for polheltane våre, Amundsen og Nansen og mannskapa dei hadde med seg, er det greitt nok som ei eingongsmarkering å feire at det er hundre år i år sidan Amundsen og mennene hans nådde Sørpolen. Markeringa gjekk mellom anna ut på ei noko underleg og mangfaldig masseinvadering av polpunktet på dagen hundre år etter Amundsen, nemleg den 14. desember.

Det var ikkje mykje helte-dåd, men tilsvarende ulike grader av mykje begeistring og jubelbrus med høg PR-faktor, å spore i denne «invasjonen» som skjedde både ved hjelp av fly og mykje anna teknisk utstyr, med sikrings- og kommunikasjonsopplegg på alle kantar, noko Amundsen bare kunne drøyme om for hundre år sidan. Nokon måtte til og med «jukse» seg fram til polpunktet. For desse var det viktigare å rekke feiringa enn å bruke dei dagar som trengtes for å nå fram ut frå den planlegging og føresetnader dei hadde. Dette var ikkje særleg mykje i Amundsens ånd, og er det stikk motsette av helte-dåd. Men meir respekt står det trass alt av Børge Ousland med følgje, og av Vegard Ulvang, som tok seg fram til Sørpolen med

moderne utstyr, noko meir i Amundsens ånd.

Mest bar samankomsten på Sørpolen den 14. desember preg av at dei feira kvarandre i ein rus av ulike egotrippar ut frå dei forskjellige måtar dei hadde kome fram på, nokon meir respektfulle enn andre. Dette ville den nøkterne og bestemte personen Amundsen reagert sterkt på. Men heldigvis veit han ikkje noko om dette moderne sørpol-sirkuset.

Det kunne neppe vera i Amundsen og Nansens ånd at denne nærast «utilgjengelege» og urørte polnaturen, som dei betrakta som oppnåeleg bare for seg sjølve og få andre heltemodige, skulle bli ein nærast kommersiell «gimmikarena» for nesten kven som helst, etter at dei fyrst hadde «brøyta» vegen.

Rett nok bidreg Amundsen-Scottbasen og annan forskning til mykje verdfull kunnskap om naturens luner og menneska sin påverknad på polområda. Men ut over dette, la jordklodens to polområde vera ein gøynd og urørt natur i fred, slik Amundsen og Nansen og nokre med dei ønskte å finne desse jomfrulege områda.

Jon Ingebretsen
Naturrettleiar

LANDBRUK

Da St. Peter besøkte jorda

Jeg fikk en dag høre ei historie om da St. Peter besøkte jorda og hadde fått i oppgave av Gud å undersøke hva bonden tjente i Norge. St. Peter hadde mye å gjøre i perleporten og var en tur nede i 1947 og i 2010. Begge gangene fant han ut at bonden tjente bare halvparten av det andre tjente.

Da han kom tilbake til Gud og fortalte dette ble Gud vred og ville vite hvem som hadde bestemt dette. St. Peter sa at det var blitt så få bønder og alle andre oppfattet bøndene som late og ikke fortjente mer. Dessuten bodde bonden på landet og ikke i byen som alle de andre, og der så de mer av Guds natur og gikk på jobben når de ville.

Gud syntes dette ikke var god nok grunn og spurte St. Peter om han hadde noe forslag til å rette på skjevheten. St. Peter sa at det var jordbruksforhandlinger hvert år i over 60 år, men alle endringene som var gjennomført førte ikke til noen endring i lønna. Selv om antall bønder var halvert de siste åra forble lønna den samme. Gud syntes dette var merkelig og ville sette jorda

HELLIG APP

«Alle penger en bonde brukte fikk dobbelt verdi når han brukte dem.»

under sin egen administrasjon.

St. Peter lurte på hva dette ville bety i praksis. Gud hadde så mye å gjøre at han hadde vel ikke tid til det. Jo, Gud ville at St. Peter, som var en smarting, skulle lage en app. St. Peter sa at han hadde SMART-telefon og hadde laget mange apper, så det kunne han gjøre. Appen skulle lage «bondepenger». Alle penger en bonde brukte fikk dobbelt verdi når han brukte dem.

Det andre St. Peter skulle gjøre var å gå inn i børs-PC-ene for å drive nanohandel, det vil si kjøp og salg i løpet av en milliarddels sekund. Gud sa også at denne handelen påvirket handelen i børsene bort fra alle kortsiktige gevinster. Det var bare de som holdt på aksjer i mer enn et år som tjente penger. Det samme med valuta. St. Peter kunne så flytte disse pengene til «bondepengenes» andre halvdel.

Jeg fikk ikke høre resten av historia da den ble avbrutt av nyheter om at markedet nå ikke lenger ville styre verden. Politikerne sa at markedet var blitt voksent og trengte ikke lenger å dulle og stelles med. Dessuten hadde folk begynt å kreve tjenester tilbake fra markedet på samme måte som andre arbeidere.

Hans Bjerke
Strømmen